

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibvs Cvram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorvm, 1609

VII. Concionatoris officium in suggestu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

*Imple superna gratia,
Quæ tu creasti pectora. &c.*

CAPVT VII.
CONCIONATORIS OFFICI-
um in suggestu.

IN suggestu non turbetur animo, neque sibi displiceat, si perpaucos ad concionem confluxisse viderit: quin potius mirari oportet, existere vnum aliquem, qui illum audire patienter non recuset. Consideret, tametsi pauci ad audiendum venerint, nihil meriti sibi detractum iri: imo tantum addet lucri, quantum adimit, ne inanis gloriæ vitio tangatur. CHRISTVM itaque magistrum summum, præsentem habeat, Concionatorem cœlestem, qui paucis sæpe discipulis, & vni mulierculæ infimæ conditionis prædicare non erubuit, summo etiam labore, & lassitudine longæ viæ.

*Ioan. 4. &
8.*

Paratus sit etiam filere, dato iam à comite silentij signo, tametsi vix dimidium dixerit eius quod attulit, præstat enim per obediētiam filere, quam sine illa diserte loqui. Erit tamen prudentiæ ita sermonem temperare, vt vna hora absolui concio queat; neq; enim extendi vltterius debet: nec proficit auditor, imo tædio afficitur, nauseamque concipit etiam de auditis, si horam Concionator excedat.

Gestus, motusque corporis, personæ & decoro

goro conueniant, & officio: respondeant vero rei, de qua agitur. Cauendum ne in gesticulando nimius sit, vt Histriionis personam in scena agere videatur; nec contra ita quietus stet, atq; immobilis vt statua, non homo, videatur. Meminerit, actionem, & pronunciationem principem esse Oratoris partem, teste Demosthene, & velut orationis vitam.

In Historijs narrandis vitanda prolixitas: fastidium enim pariet, tempusque, quo docendus potissimum populus est, amittet.

Cum peccatorem reprehendet, cogitet se ipsum reprehendere. Se enim peccatorum maximum æstimet necesse est. Id erit perfacile, quando nullius, imo ne omnium quidem auditorum tot errata agnoscit, quot ipse se commisisse conscius nouit. Sic docendo, fructumque auditoribus adferendo, ne ipse quidem expers eiusdem fructus erit.

Non pigeat, pudeatque sententias, & præclare dicta ab alijs concionari, licet sint æquales, & sui temporis scriptores: respiciens in exemplum CHRISTI, qui cum Sapiaentia esset Patris, eadem tamen prædicare non erubuit, quæ ante illum Præcursor Ioannes, nimirum de Pœnitentia, in deserto concionatus erat. Hinc etiam discat Ecclesiastes, sæpe verba facienda publice, priuatimque, exhortandumque populum esse ad pœnitentiam; Ille enim sensuum ductu, & deprauata consuetudine, ruit

Ibren. 2.

in delicias, mundi q; voluptates. Animaduer-
tat, DEVM per Hieremiã falsos appellare Pro-
phetas, qui non prædicent pœnitentiam. Pro-
pheta, inquit, tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec
aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam
prouocarent.

Si concionanti forte quis rumor obstrepat,
patienter ferat, neque animo turbetur, vel ira-
cundiam ostendat: ne dum patientiam alios
docet, se ipse palam refellat, quod ea virtute
careat. Meminerit, se maiori antea impedimẽ-
to alijs fuisse, quo minus DEI vocem audirent,
quam sibi nũc obstrepunt. Si quid dicto opus
sit, vt rumor conquiescat, modeste id fiat, abs-
que animi perturbatione, vt auctoritati simul,
& humilitati locus sit.

In reprehendis moribus, & vitijs pru-
dentiam adhibeat, & modestiam: si enim ver-
ba animos offendunt, vel aspere, & acerbe id
fiat, maius erit offendiculum, & detrimẽtum,
quam emolumentum, & emendatio. Pruden-
tis est medici, catapotia inaurare, vt à debili
stomacho suauiter accipiantur, & quamuis in-
aurata sint, nihilominus operantur. Correctio
fraterna sit cum candore, & in caritate; vt fa-
cile appareat, proficisci ab animo pio, vereque
Christiano, & commiserante, quique eius, qui
reprehenditur, salutem querat, ostendat item,
se neminem improbum existimare, aut nota-
re, tantum cauere velle, ne huiusmodi peccata
com-

committantur, vel improbus sit. Verba ita tē-
 perabit, vt si quis læsum se suspicetur, moleste-
 que ferat, vere dicere Concionator possit, non
 eius causa dictum esse. Temperari autem
 correctio fraterna potest, & mitigari, allato
 aliquo loco, vel exemplo sacræ Scripturæ, vel
 ex SS. Patribus, quibus eadem vitia repre-
 hendantur. Vt enim non tu es qui loqueris,
 sed Spiritus sanctus; ita nec se iure læsos esse
 doctrina tua conqueri poterunt. Denique re-
 prehensio commiserationem ostendat, non
 indignationē, aut odium cuiusquam. Habeat
 & personarū delectum, quas reprehendit; sic
 enim docet, iubetq; Apostolus Paulus, senes vt *1. Timot. 5*
 patres, anus vt matres reprehēendas. Incredi-
 bile dictu est, quāto studio dēmon Euangelico
 mellifel admiscere in reprehēdēdo conctur,
 vt multos hac ratione ab audiendis concioni-
 bus deterreat, vel inuidiā, & odium zelotis Ec-
 clesiasticis cōciliet. Si quando visum erit neces-
 sariū saluti, & conseruationi eius, qui corrigi-
 tur, vt vulnus detegatur, & cauterium adhi-
 beatur, & oleum etiam suauitatis addendum
 esse meminerit: sic enim DEVS olim durum *Exod. 8*
 Pharaonem accepit, quē & plagis multis affe-
 cit; mox flagellū auertit, vt ad se rediēs resipif-
 ceret, moresq; placide emendaret. Si inter cō-
 cionandum loca occurrant, quæ tamen domi
 non cogitasset, non temere proferat, tan-
 quam non satis matura. Solet enim dæmon
 sæpe-

ſæpenumero hæc ſuggerere, vt concionantẽ turbet, vel auocet à re aliqua, de qua agebatur, cogitatione rei nõ magni momenti: niſi forte ſpiritus ſui robur agnoſcat, lumenque ingenij, & ad rem ipſam facere videatur, vt vel ſilentio rem præteriſſe, ſcrupuli religionem iniicere poſſet. Quod ſi accidat, redeat ſtatim ad ea quę domo meditata attulit, habito reſpectu cœleſtis doctriinæ: ne nimia ſui fiducia, vt fit, in errorem labatur.

Hæreſes, & errores, qui cū Catholica pugnant veritate, ne temere, & ſine delectu tractet in ſuggeſtu Concionator: propterea quod eorum rudes, & imperiti, nihil hiſ proficiant; & quamuis doceri poſſint, præſtat tamen non attingere. Scimus enim maiorem eſſe dæmonis aſtutiam, quam humanam prudentiam, & vigilantiam. Prudentis itaque Eccleſiaſtæ officium erit, robur addere argumentis Catholicae fidei, & cum ea pugnans mendacium reſellere alia via: vt verbi gratia, cum ſe occasio offeret, confirmabit obedientiam Romanæ Eccleſiæ debitam; firmabitque Scripturæ locis, & rationibus virginitatis donum, cœlibatum Sacerdotum: enumerabit fructus Religionum, Religioſorumque hominum: exaggerabit meritum bonorum operum, & pœnitentiæ: hortabitur ad obediẽtiam Principum, & Antiftitum Eccleſiaſticorum, & ſecularium: item de fructu indulgentiarum, tam pro viuis,

uis, quam pro vita functis: & intercessionis
utilitatem, & inuocationem Sanctorum com-
mendabit, vt & cultum reliquiarum, & me-
morias illis consecratis. Et hæc quidem om-
nia prudens Ecclesiastes sancto zelo ita tem-
perabit, vt qui nouerit contrarios esse erro-
res, intelligat qua ratione. refelli possint: qui
vero non nouerit, in sua permaneat simplici-
tate, & se ipse consoletur, habeatque ad manū,
si forte intus, exteriusque tentaretur in fide,
quo se tueatur. In prouincijs vero hæresi con-
taminatis, non opus est hac cautione, sed
aperte, tamen in caritate, & visceribus doloris,
hæreticorum fraudes, cæcitatem, & errores
detegat. Quod tamen non aggrediatur in sug-
gestu, nisi omnibus neruis ingenij, doctrinæ
vi, & spiritu, & argumentorum pondere adhi-
bito: ne, dum sanare vult, plus noceat, vsus in-
firmis argumentis.

Vitandum & illud, ne in corona hominum
indoctorum agat de gradibus perfectionis
spiritus, & de Orationis, & Contemplationis
sublimitate: pauci enim intelligent, & multi
animum in tanta luce despondebunt. Si enim
videat se scopum non attingere, qui proponi-
tur, vulgus se errare putat, suaque opera bona
nullius esse meriti, & quæ cœperant, modica.
Alij vero carnis serui illa irrident, nec facile
assentiuntur huiusmodi Orationis & Con-
templationis sublimitati. Sic fit, vt & Concio-
nator

nator inanis gloriæ vitio periclitetur, & auditor vacuus domum, & aridus redeat. Consultum itaq; fuerit, vt doctrinam ad auditorum captum temperet, ac moderetur.

Vitabit Auxeses, hoc est, exaggerationes nimias, & Hyperbolas, & laudes sine exceptione & comparationes odiosas de præstantia Sanctorum inter se: nec virtutes, vel opera, temere ita extollat, vt ceteris omnibus anteponat. Nam præterquam, hæc sine auditorum fructu dicuntur, si ad examen, & trutinam vocarentur, negocium cõcionanti faceßere possent huiusmodi exaggerationes. Tutius itaq; fuerit candide loqui, & moderate.

Non satis sit virtutes laudasse, & Sanctos, sed & media ostendat, & viã, qua inuitari queant auditores: ostendens interea spinas, quæ viam illam ad æternam salutem impeditam reddunt. Viæ, quas ad virtutem patefaciet, multæ sint, & faciles: alij enim alias ingrediuntur.

Quo populum libentius se audire videt, & attentius, atque frequentius, eo audacius veritatem, in ijs quæ oportet, exponat: vitia item, & abusus non taceat, memor illius Saluatoris nostri, qui quo die ab Hebræis honorificentius cum applausu, & ramis acceptus fuit, cantantibus illis, *Benedictus qui venit in nomine Domini*, eo ipso die eiecit è templo summa seueritate, & flagellis ementes, & vendentes.

Matth. 21.

Vitabit & illud ne humano respectu, aut spe

ſpe commodi adductus, & lucri, munus exerceat ſuum: niſi uolet lepram peccatorum, quã à populo aufert, in ſe recipere, ut Geſo auaro *4. Reg. 5.* accidiffe legimus, qui lepram in ſe ſuſcepit, quam Nahamo diuina gratia conuerſo abſtulerat.

CAPVT VIII.

DIMISSA CONCIONE, CONCIONATORI quid agendum.

FINITA concione ubi ſe in cubiculum Eccleſiaſtes receperit, gratias aget DEO, quod opera ſua in tam ſublimi miniſterio, ut illic fine, uti uoluerit. Repetat memoria errata, quæ concionando commiſit, ut ſe ipſe humiliet, utque alias eadem fugiat. Sic fiet, ut munitus ſit aduerſus laudes, & adulationes aliorum, & contra cæcum ſui amorem, & inanem gloriam: quæ a pertis mendacijs fallunt, & excecant, niſi ſpiritus ſit humilis, atque ſubactus. Ut autem ſe ipſe humiliter cognoſcat, ſuamque miſeriam, effugiatque adulationes, dicat. *Summe DEVS, quoties hodie contra me miſerum peccatorem ſententiam dixi? Quantum inter ſe pugnant apud me dicta, & facta? Tepidus ego, & delicatulus, quam in alios ſeuerus ſum excitando, & repreben-*